

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: Udrag fra H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 59. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hcaeeventyr06val-shoot-idm139779803510368/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

NEH3-59 (8 + 80 s.) sættes for 12 sk./1000 eller 6.2.0. pr. sedeazark (32 s., 51000 enheder). S. F. Levy sætter sign. 1-2, Møller jun. 3-4 og 5 (»en Forme») samt titelarket (»et Quartblad»). De får følgende 6.2.0. resp. 9.3.0. foruden 1.3.0. for kvartbladet. I alt for bogen 17.2.8. Det er helt normalt og meget belysende for vor hele problematik, at selv ret små arbejder deles mellem to eller flere sættere.

NEH1-59, dvs. 3. oplag, sættes i september og oktober af W. Røhr, og de 8 + 88 sider på basis 11 sk./1000 eller 5.5.0. arker indbringer ham 17.3.0.

NEH4-59 (8 + 82 s.), basis 12 sk./1000, sættes i november, 1-3 af W. F. König, 3-6 af P. K. Nielsen, der hver får 9.3.0. Desuden beregner de sig hver 4 mark for korrekturrettelse af henholdsvis ark 3 og 4, men intet for resten. Det svarer til de første 2/3 af *En Historie fra Klitterne*, og de har fortjent det, når man ser på deres forlæg m (jfr. apparatets 4 noter om sættermærker i dette).

De nævnte beløb må ses på basis af en sætters fulde kapacitet. En stor, men ikke ekstraordinær regning (uden Andersen-arbejde) viser en månedspræstation på tre oktavsignaturer og ni sede-signaturer samt et accidenstryk, svarende til lige ved 200 sider. Betaling 47.8.0., hvorfra går 4 x 4 daler i forskudsvis udbetalte kostpenge og 5 daler til drengen Peter – underordnet hjælp, som typograferne kunne knytte til sig på egen bekostning. Mange regninger fremviser tillæg for små skriftgrader, korrektur af vanskelig sats og speciel ombrydning. En halv snes rigsdaler om ugen incl. kostpengene er typisk for denne kilde.

For bogarbejde var der altså ikke tale om fast løn. Ved Danmarks første bogtrykkerstrejke, netop hos Luno, havde man i 1848 krævet 12 timers arbejdsdag med 2 timers middag, 7 daler som minimumsløn for fastlønnede og iøvrigt indførelse af akkord: 12 sk. pr. 1000 bogstaver med tillæg for særlige skrifter og opgaver; bogstaver for nemheds skyld beregnet som omfanget af 1800 a'er, først senere ændret til 1000 løbende bogstaver af skriften, hvilket var mere fordelagtigt. Luno kunne svare de strejkende, at han selv forberedte en akkordberegning, og strejken løb ud i sandet uden fordel for typograferne. Forholdene er bl.a. kendt fra accidenssætteren *Jens Christian Lunds Erindringer*, udg. 1934 af Georg Nørregaard efter det nydelige manuskript i Bianco Lunos Bogtrykkeri. Lund levede 1801-82, var hos Luno 1832-77, og hans ugeløn steg 1832-57 fra 4 til 7.3.0. ifl. hans udregninger af livslønnen, der i Luno-årene gennemsnitlig androg 381.2.8. p.a. For hele livet, konverteret til ny mønt, 38.290 kr., deraf 34.460 kr. hos Luno. Der var tillagt den loyale og fortjente medarbejder visse garantier og gratialer i de ældre år. Hans enestående bog er hovedkilde for R. Berg: *Bianco Lunus Bogtrykkeri gennem hundrede Aar*, 1931.